

съ което легионера, въ ржчния бой, можалъ да бий противника, и 2) *нападателно въоръжение*: главно *мечъ* (gladius), испански, отъ двѣтъ страни остръ, дългъ безъ ржкохватката около 52 с. м., а широкъ 5, съ който можало еднакво удобно и да се мушка, и да се сѣче; едно *тъжко копие* (pilum) 3 лакти (1 м. 21½ с. м.) дълго и 1 палма (по вече отъ 5 с. м.) дебело и едно *легко* (hasta) 3 лакти (1 м. 21½ с. м.) дълго и по малко дебело, на всѣки легионеръ; острия имъ край ималъ кука съ която да се закачатъ и издърпватъ неприятелскитъ щитове. Триарийтъ, които имали назначение прѣимущественно да извършватъ рѣшителенъ ударъ въ сгжстенъ строй, се въоръжавали, вмѣсто съ такива копия, съ пики 14 фута (4 м. 26 с. м.) дълги, а по нѣкога и съ нѣколко тънки и лежки дротици, които носили въ лѣвата ржка, въ вдлжбнатата частъ на щита.

Всичкото въобще въоръжение на римския легионеръ, както отбранителното, тъй и особено нападателното, имало прѣвѣсходни качества и важни прѣимущества. Отбранителното, по свойствата и здравината си, достатъчно защищавало, безъ обаче да прѣпятствува на свободното движение на тѣлото, ржцѣтъ и краката; а нападателното било тъй добрѣ съобразено и направено и до такава степенъ дѣйствително, особено мечъ, щото въ ржцѣтъ на силнитъ и пѣргави римски войници пробивало най дебелитъ и здрави лати и щитове и нанисало страшни рани. Титъ Ливий казва, че въ войнитъ на римлянитъ съ македонцитъ и гърцитъ, страшно дѣйствие на римския мечъ, който съ единъ замахъ отсичалъ глава, ржцѣ, крака и др. п., турвало въ ужасъ, и македонцитъ, и гърцитъ. Още по страшно било дѣйствието на римския мечъ противъ галлитъ, оржжието на които било лошо ковано,

мечоветъ се кривили, хабили, чупили и пр. За това мечъ билъ главното и любимо оржжие на римлянитъ и съ него прѣимущественно тѣ издържали побѣдитъ си.

Друго, важно прѣимущество на римското въоръжение било това, че всѣки родъ войска, въоръженъ съ него, билъ еднакво способенъ за всѣкаквъ родъ служба и дѣйствия въ полето и въ боя. Линейната пѣхота можала удобно да дѣйствува, като легката, въ расипанъ строй, съ метателно оржжие, легката пѣхота — въ сгжстенъ строй, а конницата — въ пѣши.

Римската конница до 2-та пуническа война включително имала по малко и по лошо въоръжение, отколкото пѣхотата, именно: не носила лати, щитоветъ и били вальчести отъ дебела кожа, която омѣквала отъ дъжда, мечоветъ лоши, а копията тънки и гъвки, единтъ и другитъ — хрупки и слаби, най послѣ по често и по добрѣ дѣйствувала въ пѣши, отколкото въ конни строй. За това тя значително отстъпвала прѣдъ конницата на Аннибала и даже по послѣ — прѣдъ македонската и гръцката. Но римлянитъ, всѣкога внимателни къмъ всичко, що се касаяло до доброто устройство на войскитъ имъ, не закъсняли да се възползватъ отъ опита на 2-та пуническа и македонскитъ войни, и значително усвършенствували въоръжението и устройството на конницата си, по примѣра на най добритъ тогавашни отъ този родъ войски. Тѣ и дали племове и лати, сжщо такива, каквито имала пѣхотата, на ножници на двата крака, съ полуботуши, дротици и яжки пики 10—11 фута (3—3½ м.) дълги, съ двѣ острила на двата края (на долния като запасно), и най послѣ криви мечове, много здрави и остри. И още въ 1-та македонска война въоръже-